נט: רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

מתמעטין וכבשין הענבים זה על זה והיין מזלף ומטילין לותן בגת מהו שיוליכם עובד כוכבים לגת מי משיב ההוא שמזלף לעשות יין נסך במגע לו לא והא דתקט מהו שיוליך לגת לא מיבעיא ליה אם יכול ליתן הענבים בתוך הגת דאם יש יין נמשך (ב) אסור ואם נתן הענבים בגת נאסר כל היין שבגת דקאמי מיעיה ומיעיה ולא דמיא לזריקה דקא שרינן לקמן בשמעתין והכי מוכח בפ׳ אחרון דעובד כוכבים נותן ענבים או שום כלי בגיגית של יין אוסר בכחו כל יין שבגיגית לתוך הגת אין יין בגת פשיטא ליה דנותן לתוך הגת את הענבים ואינו מושם והאי דנקט גת לורמא דמילתא נקט דהיא הולכה לגת היא ועיקר עכ״ל וקשיא מדא דלא היה לו לשאול בהולכה אלא מהו שיאסר עובד כוכבים יין הזולף במגע ועוד דפשיטא דיין המזלף מן הענבים אינו נחשב להיות יין נסך אלא כמיס בעלמא הוא ואף לפי משנה אחרונה לוקחין גת בעוטה כל זמן שלא התחיל לימסך ועוד קשיא מה שרולה רשב״ם לחלק בין זורק מכנגדו לזורק למרחוק דחילוק זה לא מצינו דהכיא דקאזיל מיעיה ומיעיה דלקמן פי׳ שבשעה שהחבית נופל לבור עדיין הוא נוגע בו (ג) ודוחפו שם ולא כמו שפירש בקונטרס דאזיל מיעיה ומיעיה עד סמוך לבור וחריקה מאת אוסרת דאין נראה כדפרי׳ לעיל לכך נראה לר״י לפרש דמיירי בהתחיל לימסך דאי לא התחיל פשיטא שמותר והולכה אלא זריקה נמי פשיטא שמותר אלא מיירי בזריקה לגת ומיבעיא אם אסור דהוי כמו מזגו עובד כוכבים דלמרינן (ד) לעיל שמא יגע או דלמא לא דמי למזגו עובד כוכבים דהתם מדקדק העובד כוכבים למזגו כראוי כדי שיהא ראוי לשתיה אבל הכא לא או דלמא לא שנא א״ל אסור אע״ג דלקמן שרינן בזריקה ואפילו בשמיה זאת דומה קצת למזיגה ולכך יש לאסור לכתחלה שיולך עובד כוכבים ענבים לגת כיון שהתחיל לימסך אפילו בזריקה ודוקא בלכתחלה כמו שמפרש והולך אבל בדיעבד שרי ואין שום חילוק בזריקה כמו שמחלק רשב״ם וכן משמע מתוך הירושלמי דאין חילוק כלל דקאמר תני רבי אבהו אין זריקה אוסרת ביין נסך משמע דלא מפליג מידי: **נקטוה** לידיה **כי היכי דלא** לישבשך. ל״ל שהכנסת ידו אע״פ שהיה יודע שהוא יין אינו משבש שכאן לאתרא בהגאה מפני שהיה עורב ליקח אתרוגו אלא יונף ודמי למדבר ביד אליבא דרבנן דאמרי לעיל (דף מ.) יתכר ומיהו בהולאת האתרוג הולרך למינקט בידיה שאינו עורב כל כך כמו בהולאת ידו דמדידה דלעיל דהתם כל שעה אף בסוף מדידה הוא נותן לב על מדידתו אם מדד יפה הלכך אף בהולאת ידו משבינן ליה עורב ור״ת פי׳ דהכא בהכנסת היד סגור שהיא של שמן והיא בהחיית דתרס (ד) דלעיל (דף נח.) דזה היה מעשה ואמרו יתכר ודוחק ורשב״ם פי׳ דבשביל שנגע ביין אמתלא לא מיתסר דמגע עובד כוכבים שלא בכוונה היה נוגע ביין אלא ליטול האתרוג נתכוין ולא בשביל ליגע ביין וכמו שסברו של שמן היא ומגלגת של יין דשרינן לעיל בהגאה אבל לאחר שנטל האתרוג היה לחוש שמא יתן דעתו וישבשך: **אמר** רב אשי **מנא אמינא** לה. ומייתי ראיה מר׳ יהודה בן בתירא אע״ג דאיהו שרי למכור לכל העובדי כוכבים שבעולם מיהו מייתי נשמע לרבנן דפליגי עליה שלא יחמירו כ״כ לאסור אף לאותו עובד כוכבים שנסכו ואע״פ שאינו היה ישראל זה שופכו שהיה העובד כוכבים זה רולה ליפטר וא״כ היה לנו להחשיבם דמי יין נסך ממש מ״מ כיון דבישראל אם נסכו חייב לשלם ואפי׳ שפכו זה כדתנן בהמזקין (גיטין נב:) המנסך במזיד חייב בעובד כוכבים נמי משבינן ליה דמי הזיקו ורשב״ם פי׳ דרב אשי לא אייתי למילתייהו אלא לאסמכתא דלא כל הימנך ונהי דאין (ה) הלכה דהא ודאי יכול לאסרו בהגאה ואף לאונסו כדמשמע לקמן בפ׳ בתרא (דף עב:) מ״מ שמעי׳ מיהא דטענתא מעליתא היא לישראל לומר לו לא היה לך לאסור יייי ודמי מזקו שקיל מיניה: **ה״ג אתא עובד כוכבים אידרי אגח** ידיה עילויה. פי׳ שם ידו נגד הברזא ומגע יציאת היין הלכך מדמי ליה לגדיה אבל אם אחב אלבנו בתוך נקב החבית הוה ליה יין שחתת אלבנו כמו מפיה ושל מעלה מאלבנו כמו משוליה דאמרינן בסמוך דלכ״ע כל החבית טמאה וכ״כ רשב״ם בשם רש״י שאם אחב עובד כוכבים את הברזא בחבית או אם נטלו לגמרי מן החבית שכל היין אסור דא״א שלא ישכשך ברגלם הברזא שבתוך החבית (ו) ואפי׳ בהפסד מרובה אסור כל היין בשמיה: **אמר רב פפא** כל דלהדי ברזא חברא אסור. פי׳ (ז) הקילות הסמוך לנקב רשב״ם ולא בהגאה שהרי אין כאן שכשוך שהנקב לר ואינו יכול לשכשך ואידך שרי אף בשמיה דקסבר לדידן לאו מיבור הוא ליאסר כל שאר היין ואיכא דאמרי (ח) עד ברזא אמרה אסור פי׳ כל יין שלמעלה לנקב אסור דיינו דכולו נמשך אחר הנקב ולאת דרך שם הוה להו מיבור ואסור ואידך שרי אף בשמיה כתנאי מילתא דרב פפא אתאמרא כתנאי (ט) חבית של תרומה שניקבה בין מפיה בין משוליה בין מלדיה ונגע בו טבול יום טמאה חביות שלהם היו יושבות על שוליהן כשהנקב בפיה כל היין שלמטה נעשה בסים לעליון בשוליה כל היין נמשך אחר הנקב ומלדיה נמי (י) טמאה ל״ל שאין זה מעשה נגוב דהא תנן (לקמן עב.) נגוב אינו חבור לא לטומאה ולא לטהרה אלא הטעם לפי שמה (יא) שנכנס אלבנו טמא ואין מעשה שלמעלה ולמטה בחבית ממה שכנגד אלבנו הוה ליה (יב) מפיה ומשוליה ר׳ יהודה אומר מפיה ומשוליה טמא מטעמא דפרישת מלדיה טהור דלא חשיב האי כפיה ומשוליה והשתא אתיא הך דרב פפא דהדיא כר׳ יהודה לישנא דכל להדי ברזא אסור ואידך שרי כיון שלא אחב ידו עד חלל החבית אלא הניח על הנקב ה״ל מלדיה ולישנא דעד ברזא אמרה אסור נמי ל״ל דאמרא כר׳ יהודה והלכך אידך שרי ומה שאוסר עד ברזא שאני יין נסך דאחמירו ביה רבנן כך הלעת השיטה לפ״ה וק״ל לכך לישנא דאמר עד (כ) ברזא אסור היינו זה שהיין כולו מעורב ויהיה חלוי אסור ואחיו מותר בשמיה לכן נראה לפרש דעד ברזא אסור זהו בהגאה והטעם כי מיד שנפתח הנקב ונתנענע כל היין שעד הברזא לאלת דרך שם וכשם ידו על הנקב נפתח הכל מלאלת וחשוב כאילו נגע בכולו ואידך שרי בהגאה אבל בשמיה אסור מפני היין האסור השוכב עליו פסק בקונטר׳ לית הלכתא כרב פפא דהא קיים ליה כר׳ יהודה דימידאה הוא והלכה כרבים דלא מיפלגי בין פיה ושוליה לגדיה ואין טעם לפסק זה דבמה דוכתי פסקינן כימיד לגבי רבים אבל אומר ר״ת דודאי הוא דלית הלכתא כרב פפא משום דרבא פליג עליה אע״ג דהוא בתראה יותר מרבא משום דרבא רבו וגם הוא בתראה והיה גדול ממנו בחכמה ובמנין ופליג עליה לקמן בפ״ב (ט) גבי ההוא עובד כוכבים דאמר אבא גיסתא פי׳ ב׳ קנים חלולים (ט) מחוברים בשפוע ומדובקים ראשיהם מלמעלה (כזה) ומניחים הקנה הא׳ האחרון תוך החבית והוא נקרא גיסתא והקנה הנדבק לו נקרא בת גיסתא ומוצאין בבת גיסתא ויוצא כל היין דרך שם כמליגה אחת עד מקום שהגיסתא מגעת ואם מניח אדם אצבעו על הבת גיסתא לא יצא עוד אם לא יחזור ויסגור ועובדא הוה דאמר עובד כוכבים ידיה אבת גיסתא ואסריה רבא לכולי אמרא פי׳ כל היין שבחבית ואקשי ליה רב פפא במאי בנגוע א״ל שאני הכא דכולי אמרא אבת גיסתא גריר ומפרש ר״ת שהגיסתא לא היתה מגעת לשולי החבית ואפ״ה היה אוסר הכל מטעם גריר שכל יין החבית מתנענע ביציאתו לאוץ וכב פפא שאל במאי בנגוע על יין שאין הגיסתא מגעת שם היה שואל כי בדעתו אין לאסור רק עד מקום שהגיסתא מגעת כי הכא לגישנא דעד ברזא אסור אבל השאר אינו נאסר דלית ליה אותו טעם דגריר וא״כ רבא שאוסר שם הכל גם כאן יאסור הכל שהרי כולו מתנענע לעלות ולצאת ואין נראה לפרש לפלוגתא דהתם ביין שהגיסתא מגעת שם שרבא היה אוסר מטעם גריר ורב פפא שרי דא״כ תקשי לרב פפא גופיה להך לישנא דעד ברזא אסור וכי תימא דהך דהכא לבתר דשמעה מרבא קבלה ומ״מ לא אסר רבא שם רק מה שסופו לצאת ע״י הגיסתא דאין לשון לכולי אמרא משמע הכי והיה לו לתלמודא לפרש

דודורין. גיגיות קטנות ובלע״ז טוליט״ן: **אידרי עובד כוכבים.** קפץ ואחזה בתוך היין שלא תשתקע: **כי היכי דלא לשכשך.** ולישאר בהגאה שאין מנסכין אלא ע״י שכשוך: **וכרלוה לחביפא עד דשייפא.** כפו החבית ללד אחד עד שיסף (ל) איינ לתוך כלי אחר שיסגד היין מן העובד כוכבים ואחר כך יוציאנה ותהא מותרת בהגאה החבית דלכל זמן שידו תחוקה ביין אם יוציאנה א״א לשמור שלא ישכשך ואע״ג שאנו אוחזין את ידו. ברלוה לשון מטה על ירכה כדאמרינן לקמן (דף עד:) ואחיה להו אבוליייהו שוליהן: **דשייפא** שהורק לכלי אחר כמו (מ) השופה יין לממריס: **ואע״ג דלזכייה.** הא ישראל לעובד כוכבים אחר אסור: **למישקל דמי מסהוה עובד כוכבים שרי.** דלאו מכר הוא ואינו נהנה מדמי יין נסך אלא אומר לו שפכת ייי ואבדתו ממני ודמי יין כסר קא שקיל: **שלא בפני עבודה כוכבים.** רבותא אשמועינן: **אסור.** אף בהגאה: **מתירין.** אותו בהגאה: **לא כל הימנך בו׳.** ואע״ג דלא שבירא לן כוותייהו להתירו למכור לעובד כוכבים אחר מהתא עובד כוכבים מיהא שרי לאיפרועי מזקו משום טעם דלא כל הימנך: **ברזא.** רוחיל״ש: **אידרי עובד כוכבים.** קפץ עובד כוכבים לשון עשה הוא כמו דרי עוגאד). כלומ׳ הגביה ונשא עצמו לעמוד ממקומו ויקפץ להגיל: **כל דלהדי ברזא אמרא אסיר.** קילוח הסמוך לנקב אסור בשמיה ולא בהגאה שהרי אין כאן שכשוך שהנקב לר ואינו יכול לשכשך: ואידך

ובדודורין אע״פ שהיין מזלף עליהן מותר א״ל הביא קאמרת אנא לכתחלה קאמינא ההוא אתרוגא דנפל לחביתא דחמרא אידרי עובד כוכבים ושקליה אמר להו רב אשי נקטוה לידיה כי היכי דלא לשכשיך ביה וברצוה עד דשייפא אמר רב אשי האי עובד כוכבים דנסכיה לחמרא דישראל בכוונה אע״ג דלזבוניה לעובד כוכבים אחרינא אסור ישרי ליה למישקל דמיה מההוא עובד כוכבים מאי טעמא מיקלא קלייה אמר רב אשי מנא אמינא לה דתניא עובד כוכבים שנסך יינו של ישראל שלא בפני עבודת כוכבים אסור ורבי יהודה בן בבא ורבי יהודה בן בתירא מתירין משום שני דברים אחד שאין מנסכין יין אלא בפני עבודת כוכבים ואחד שאומר לו לא כל הימנך שתאסור יייי לאונסי היא חביתא דחמרא דאישתקיל לברזא אתא עובד כוכבים אידרי אגח ידיה עיליוה אמר רב פפא כל דלהדי ברזא חמרא אסיר

ואידך

עין משפט נר מצוה

ס א מיי׳ פי״ג מהל׳ מ״א הלכה יג סמג עשין מה טוש״ע י״ד סי׳ קכה סעיף ו:

סא ב מיי׳ שם פי״ב הלכה ח סמג לאוין קמח טוש״ע י״ד סי׳ קכד סעיף יג:

סב ג מיי׳ שם פי״ג הלכה כח סמג שם טוש״ע י״ד סי׳ קלב סעי׳ ח:

סג ד מיי׳ שם פי״ב הלכה י סמג שם טוש״ע י״ד סי׳ קכד סעיף יד וכפי׳ התוספות:

מסורת הש״ס

(א) [ניר׳ הביאין בערך דרדיר ובדרדורין ופי׳ לעיל לב. הדרדורין והבוקלמון], [תוליין מח.], (ג) [כ״מ פ. ע״ש], (ד) [ובכרוס ת״:], (ה) [נדל״ל דאסרינן], (ו) שכנגד אלבנו כל״ל. ר״מ, (ז) ל״ל ממפיה. ר״מ, (ח) [דף עב:], (ט) [פ״י מתוסיס],

גליון הש״ס

תו׳ ד״ה (בע״א) מהו ראין נראה כרפרשית לעיל. מ ע״ל ד״ה ה״ג:

הגהות הב״ח

(ל) רש״י ד״ה וכרלוה וכו׳ שיסף היין לתוך כלי אחר שיסגר היין מיד העובד כוכבים: (כ) תוס׳ ד״ה (בעמוד ל׳) מהו שיולך וכו׳ דאם יש יין נמשך בגת אסור דאם נותנו וכו׳ בפ׳ אחרון דעובד כוכבים שנותנו וכו׳ ואם אין יין נמשך בגת פשיטא: (ג) באד״ה הוא נוגע כו׳ דוחפו לשם: (ד) ד״ה נקטוה וכו׳ ההיא דחרס עובד כוכבים לעיל: (ה) ד״ה אמר רב אשי וכו׳ ובכי הלין כך הלכה: (ו) ד״ה הי״ג אתא וכו׳ ואפי׳ בהפסד מרובה אסור כל היין. נ״ב וכ״כ הרי״ן ע״פ התוס׳ דמותר בהגאה רש לאמוה כיון דשכשך ויש לחוש לנטלן ליתסר בהגאה וי״ל דלר״ת נחמ דמנגע ע״י ד״מ אינו אלא כחו וכחו אפילו בכוונה אינו אוסר אלא בשמיה מיהו בתשובת הרשב״א ובסה״ת וסמ״ג כתבו דאסור אפילו בהגאה: (ז) ד״ה אמר רב פפא וכו׳ פי׳ רש״י הקילות: (ח) באד״ה ואיכא דאמרי דעד הברזא: (ט) באד״ה אתאמרא כתנאי ולאו ד״ה הוא חבית של תרומה: (י) באד״ה ומלדיה נמי חשיב כפיה ושוליה וטמאה וצ״ל שאין זה מטעם וכו׳ אלא הטעם לפי שמה שנבע אלבנו: (כ) באד״ה ולקה להן לישנא דאמר עד הברזא אסור היינו היינו זה שהיין. נ״ב משמע דלגישנא של דלהדי ברזא לא קשה דהיין דאיתו אסור אלא בשמיה א״כ שפיר אמרינן שמתבטל הקילות בכ׳ בכל היין שבחבית אבל לאידך לישנא דאליו אסור ואליו מותר קשיא אבל בתוס׳ הקשה קושיא זו אף לגישנא דכל דלהדי ברזא ע״ש:

לעזי רש״י

טוליינ״ן [טוליל״ש]. חביות.

דרוישל״ו [דרישי״ל]. נקב בחבית.

מוסף רש״י

שניסך יינו של ישראל. שכשך ידו לתוכו לעבודת כוכבים (חולין מא.). אסרו. אף בהגאה. דאמרם אוסר דבר שאינו שלו (שם). ואחד שאומר לו. אפילו עשהו נסכי עבודת כוכבים, לא כל הימנך בו׳. דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו (שם). לאונסי. על כרחי שתאסר (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com